

Asia: OM 24/41/2015

Nimilain uudistamistyöryhmän mietintö

Yleisiä huomioita

Lausuntonne:

Nimilaki on laki, jossa säädetään jokaiselle yksilölle hyvin henkilökohtaisesta asiasta - omasta nimestä. Tämän sääntelyn tulisi olla mahdollisimman väljää ja ihmisen yksilöllisyyttä, identiteettiä sekä elämäntilanteiden ja perhesuhteiden monimuotoisuutta kunnioittavaa.

Mitä enemmän lapselle nimen antamiseen ja/tai lapsen tai aikuisen uuden nimen ottamiseen liittyy etenkin juridisiin perhesuhteisiin liittyvää sääntelyä, sen hankalammin laki toimii alati monimuotoistuvassa yhteiskunnassa.

Nyt käsillä olevassa nimilain uudistuksessa on joiltain osin loivennettu sääntelyä ja mahdollistettu perhesuhteiden laajempi huomioiminen, mutta voimaan ollaan jättämässä myös lukuisia monimuotoisten perhesuhteiden ja yksilöiden elämäntilanteen kannalta hankalaksi osoittautuvia säännöksiä. Esimerkiksi vahvan sukunimen suojan voimaan jättäminen vaikeuttaa sukunimiyhteyden turvaamista monimuotoisissa perhetilanteissa.

E erityisenä huomiona haluamme nostaa esiin kohtuun kuolleen lapsen nimeämisen.

Laki velvoittaa hautaamaan raskausviikko 22 jälkeen kohtuun kuolleen lapsen. Tätä lasta ei kuitenkaan tämänhetkisen lainsäädännön mukaan voi merkitä väestörekisteriin eikä hänelle voi antaa virallista nimeä. Kuolleen syntyneen lapsen hautaamisen jälkeen heistä ei siis löydy tietoa mistään rekisteristä. Ehdotamme, että nimilaisissa säädetään mahdollisuus nimetä raskausviikon 22 jälkeen kuolleen syntynyt lapsi.

Mahdolliset kommenttinne:

-

1 luku. Etunimi

Etunimien enimmäismäärää ehdotetaan nostettavaksi kolmesta neljään.

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommenttinne:

Verkosto kannattaa ehdotusta, että etunimiä voisi ottaa neljä. Se, että etunimen ei ehdotuksen mukaan edellytetä olevan kotimaisen nimikäytännön mukainen on kannatettava. Myös pyrkimys nimenmuutuskäytäntöjen yksinkertaistamiseen on myönteinen, sillä näitä todennäköisesti kuitenkin tulee yksittäisissä tapauksissa eteen.

Etunimien sukupuolisidonnaisuus ehdotetaan säilytettäväksi. Sukupuolisidonnaisuus olisi jatkossakin harkinnanvarainen edellytys, josta voidaan poiketa erityisestä syystä.

Vastustan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommenttinne:

Verkosto ehdottaa etunimien sukupuolisidonnaisuudesta luopumista. Etunimen sukupuolittaminen vaikeuttaa sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten elämää.

Mahdollisimman väljä sääntely mahdollistaa parhaalla mahdollisella tavalla kunkin ihmisen yksilöllisyyden huomioimisen. Etunimen sukupuolisidonnaisuus on haastava lähtökohta useiden kansainvälisesti eri sukupuolen käytössä olevien nimien kohdalla (esim. Maria, Kim). Lisäksi nykymuotoinen laki vaikeuttaisi uudisnimien käyttöönottamista, sillä nimen sukupuolineutraalius lakkaa kun se on käytössä viidellä tai useammalla tiettyä sukupuolta (juridisesti) edustavalla henkilöllä.

Ylipäänsä on vaikea nähdä tarvetta kovin tarkasti säännellä etunimien sukupuolisidonnaisuutta, sillä kuten itse mietinnössäkkin todetaan, ihmisten yksilöinti ja tunnistaminen ovat siiirtyneet toteutettavaksi henkilötunnuksen perusteella nimen sijaan. Nimen sukupuolella ei siis ole myöskään viranomaistyöskentelyn kannalta mitään merkitystä.

Lausuntonne 1 luvusta muilta osin:

2 luku. Sukunimi

Sukunimiyhdistelmien käyttöönotto ehdotetaan sallittavaksi. Sukunimiyhdistelmät olisivat mahdollisia aikuisille esimerkiksi vihittäessä (10 ja 13 §), mutta tietyissä tilanteissa myös lapsille (6 ja 7 §). Ehdotuksen mukaan sukunimiyhdistelmät olisivat sallittuja myös tilanteissa, joihin ei liity perhesuhteiden muutosta.

Kannatan sukunimiyhdistelmien sallimista ehdotetussa muodossa

Mahdolliset lisäkommentit:

Monimuotoiset perheet verkosto pitää kannatettavana muistiossa esitettyä lähtökohtaa, jonka mukaan aviopuoliset voivat säilyttää avioituessaan oman nimensä. Myös esitys, jonka mukaan kaksiosaiset, puolisoilla ennen avioitumista olleista sukunimistä muodostuvat sukunimet sallitaan avioliittoa solmittaessa ja että kaksiosaisen sukunimen käyttö tulee mahdolliseksi molemmille puolisoille on kannatettava. Tärkeää, että puoliset saavat, kuten esitetään, itse valita nimien järjestyksen ja että puolisoitten kaksiosaisen sukunimien ei tarvitse olla samassa järjestyksessä toisiinsa nähden.

Perusteltuna voidaan pitää myös ehdotusta siitä, että lainsäädännön tasolle tuodaan nimilautakunnan linjaus, jonka mukaan samassa osoitteessa asuvien avoliitossa elävien yhteistä sukunimeä koskevia hakemuksia on vakiintuneesti puollettu, jos avopuolisoilla on ollut yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi.

Käytössä olevien sukunimien suoja ehdotetaan säilytettäväksi entisellään

Vastustan ehdotusta, sukunimisuojasta tulisi luopua kaikissa tilanteissa

Mahdolliset lisäkommentit:

Sukunimisuojasta tulisi luopua. Sukunimisuoja toimii lapsen edun vastaisesti hankaloittaessaan lapsen tosiasiallisten perhesuhteiden vahvistamista yhteisellä sukunimellä. Näin ollen se asettaa yksittäisten sukunimien suojan lapsen edun edelle. Sukunimisuojasta luopuminen poistaisi nykylainsäädännössä olevat esteet sen tieltä, että lapsen sukunimi olisi olemassaolevien perhesuhteiden mukainen.

Periaatteessa nämä asiat voidaan esitetyllä tavalla hoitaa erikseen poikkeussäännöksiin tai erillisillä anomuksilla, mutta tämä toimintatapa asettaa päätösvallan sukunimiasiassa viranomaisille ja todisteluvaikeuksien perhesuhteen osalta hakijalle. Erillinen hakumenettely myös lisää turhaa byrokratiaa.

Jos sen sijaan sukunimisuojasta luovutaan, voisi sukunimen valita kaikissa tilanteissa lapsen tosiasiallisten perhesuhteiden mukaan.

Lausuntonne 2 luvusta muilta osin:

Lapsen sukunimen määräytyminen

Perheiden moninaisuuden näkökulmasta lapselle olisi voitava antaa sellainen sukunimi, joka huomioi hänen tosiasialliset perhesuhteet ja vahvistaa niitä sukunimiyhteydellä.

Lapselle olisi voitava antaa (syntymässä tai myöhemmin) sama sukunimi kuin hänen tosiasiallisella vanhemmallaan silloin kun vanhempia on useampia kuin kaksi tai kun on kyse uusperheestä.

Lapsen edun mukaista voi myös olla, että hänelle annetaan sama nimi kuin hänen puolisisaruksellaan tai tosiasiallisella sisaruksellaan on. Vastaavasti lapselle olisi voitava antaa sen vanhemman nimi, joka on antanut hänet adoptoitavaksi. Joskus vanhemmuudesta luopuva vanhempi jää lapsen elämään tosiasiallisena vanhempana esimerkiksi silloin lapsella on useampia kuin kaksi tosiasiallista vanhempaa alusta lähtien tai kun vahvistetaan niin sanottu avoin adoptio.

Lisäksi olisi säädettävä poikkeussäädös, joka kykenee huomioimaan muut vastaavat tilanteet, joissa lapsen tosiasiallisia perhesuhteita pyritään turvaamaan sukunimiyhteydellä. Kannatettavaa on, että sijaisvanhemman sukunimi voidaan antaa lapselle ehdotuksen 27§ mukaisesti. Verkosto kannattaa myös tapaa, jolla perheen sisäinen adoptio on otettu huomioon pykälässä 8.

Verkosto kannattaa sitä, että säännös, jonka mukaan tuomioistuin voi lapsen isyyden kumoamisen jälkeen päättää, että lapsi on velvollinen ottamaan sen sukunimen, joka toisella vanhemmalla oli lapsen syntymän hetkellä, poistetaan. Isyyden kumoaminen ei poista lapsen perhesidettä isänä pidettyyn henkilöön eikä aina automaattisesti tarkoita sitä, että lapsi haluaa luopua tämän sukunimestä. Päin vastoin tästä sukunimestä on voinut tulla vahvasti osa lapsen identiteettiä, ja siksi sen säilyttämisen mahdollisuus on lapsen kannalta tärkeä.

3 luku. Nimiviranomaiset ja menettelysäännökset

Lausuntonne 3 luvusta:

On kiitettävää, että yksinkertaiset ja selkeät ilmoitus- ja hakemusasiat hoituisivat jatkossa sähköisesti.

Verkosto kannattaa yleisellä tasolla toimenpiteitä, joilla nimen muuttamisesta tai haluamansa nimen saamisesta voidaan tehdä henkilölle helpompaa ja sääntelyä väljentää.

4 luku. Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

Lausuntonne 4 luvusta:

-

5 luku. Erinäiset säännökset

Lausuntonne 5 luvusta:

On tärkeää, että lapsella on nimiasiassa mahdollisimman laajat oikeudet päättää ja tulla kuulluksi. Esitetyn säädöksen mukaan 15 vuotta täyttäneen lapsen osalta hänen mielipidettään pidetään ratkaisevana ja asia voidaan ratkaista hänen aloitteestaan. Tätä nuoremmalle annetaan mahdollisuus vastustaa nimenmuutosta. Tämä on hyvää sääntelyä. On myös tärkeää, että lapsen toistuva nimen muuttaminen edellyttää raskaampaa viranomaiskäsittelyä. Lapsen etu ei ole, että nimeä muutetaan usein.

6 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Lausuntonne 6 luvusta:

-

Liitelait

Työryhmän ehdotukseen sisältyy ehdotus muuttaa rekisteröidystä parisuhteesta annettua lakia muun muassa siten, että laista poistetaan rajoitus, jonka perusteella rekisteröidyn parisuhteen osapuoliin ei sovelleta nimilain puolison sukunimeä koskeviä säännöksiä. Uusia parisuhteita ei ole enää voinut rekisteröidä 1 päivästä maaliskuuta 2017 lähtien, joten muutos soveltuisi vain rekisteröidyn parisuhteen kuluessa tai parisuhteen purkautumisen jälkeen tehtyihin nimenmuutoksiin.

Kannatan ehdotusta

Mahdolliset lisäkommenttinne:

Verkosto pitää kannatettavana sitä, että niihin samaa sukupuolta oleviin pareihin, jotka solmivat avioliiton 1.3.2017 alkaen, sovelletaan nimilain puolisoita koskevia säännöksiä lain voimaantulosta alkaen. Pidämme kannatettavana myös ehdotusta, jonka mukaan myös rekisteröidystä parisuhteesta annettua lakia on perusteltua muuttaa siten, että nimilain puolisoita koskevia säännöksiä sovellettaisiin jatkossa myös rekisteröidyn parisuhteen osapuoliin.

Yksityiskohtaisia huomioita

Pykäläkohtaiset tekniset huomiot:

-

Moring Anna
Monimuotoiset perheet -verkosto